

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Hallituksen esityksen tavoitteena on uudistaa voimassa olevaa maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä 3 päivänä helmikuuta 1978 annettua lakia siten, että se luo nykyistä paremmat edellytykset vuosiloman ja sijaisavun järjestämiseen. Esityksen mukaan toimintaan varatut määrärahat muutetaan luonteeltaan arviomäärärahoiksi. Maatalousyrittäjällä olisi ehdotuksen mukaan oikeus saada lomittaja vuosiloman ajaksi, jonka pituus on 14 työpäivää sekä yrityksen toiselle lomaan oikeutetulle yrittäjälle 12 työpäivää. Myös sijaisavun saan-

tiedellytyksiä ehdotetaan parannettavaksi siten, että ne nykyistä oikeudenmukaisemmin vastaisivat sijaisavun tarvetta. Esitys perustuu valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä 31 päivänä maaliskuuta 1980 tehtyyn sopimukseen maataloustuloratkaisusta hinnoitteluvuodeksi 1980/1981.

Esitys liittyy vuoden 1981 tulo- ja menoarvioehdotukseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1981.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

1.1. Nykyinen tilanne.

1.1.1. Lainsäädäntö.

Laki maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä (102/78), jäljempänä maatalouslomalaki, on annettu 3 päivänä helmikuuta 1978 ja sitä on sovellettu 1 päivästä huhtikuuta 1978 alkaen. Lainsäädännön tavoitteena on luoda edellytykset vuosiloman pitämiseen niille karjataloutta harjoittaville maatalousyrittäjille, joilla ei ilman erityistä lomatoimintaa ole mahdollisuutta vapautua tehtävistään vuosilomansa ajaksi. Edelleen lain tavoitteena on järjestää maataloutta harjoittaville maata-

lousyrittäjille sijaisapua yrittäjän sairauden, tapaturman, synnytyksen tai muun niihin verrattavan tilapäisen syyn vuoksi. Loma- ja sijaisaputoimintaa toteutetaan järjestämällä maatalousyrittäjälle hänen itsensä tai maatalousyrittäjäin yhteisön hankkima taikka kunnan osoittama maatalouslomittaja vuosiloman ja sijaisavun ajaksi.

Maatalouslomalain tarkoittamaan vuosilomaan on oikeutettu maatalousyrittäjä, joka saa pääasiallisen toimentulonsa karjataloudesta ja jolla yrityksen karjatalouteen kuuluvien tehtävien vuoksi ei ole mahdollisuutta ilman laissa säädettyä lomatoimintaa vapautua tehtävistään vuosiloman ajaksi. Lomaan on oikeutettu enintään kaksi samassa yrityksessä työskentelevää yrittäjää. Lain mukaan maatalousyrittäjällä on oikeus valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain

tarkoitukseen varattujen määrärahojen osoittamisissa rajoissa saada lomittaja vuosiloman ajaksi, jonka pituus on viisi kuudesosa työpäivää jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskaudelta. Laissa tarkoitettun vuosiloman enimmäispituus voi siten olla 10 työpäivää. Lain etuoikeusjärjestystä koskevien säännösten mukaan kullekin yritykselle on ensin hyväksyttävä tai osoitettava maatalouslomittaja yhteensä enintään yhden maatalousyrittäjän koko vuosiloman pituiseksi ajaksi. Käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa on tämän jälkeen järjestettävä maatalouslomittaja sellaisille maatalousyrittäjille, joissa on kaksi lomaan oikeutettua yrittäjää.

Maatalouslomalain 33 §:n mukaan valtioneuvostolla on oikeus määrätä valtion tulo- ja menoarvion rajoissa muun muassa maatalousyrittäjän vuosiloman pituudesta toisinkin kuin laissa säädetään sen mukaan kuin valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa sovitaan. Viimeksi valtioneuvosto on 24 päivänä huhtikuuta 1980 tekemällä päätöksellä (284/80) pidentänyt maatalousyrittäjien vuosilomaa siten, että kulumassa olevalla lomakaudella voivat niinkutsutut ensisijaiset yrittäjät saada enintään 14 päivän pituisen vuosiloman ja niinkutsutut toissijaiset yrittäjät enintään 12 päivän pituisen vuosiloman.

Sijaisaputoiminnan osalta maatalouslomalain soveltamisala on laajempi kuin vuosilomatoiminnan osalta. Sijaisaputoiminnan piiriin kuuluvat kaikki maatalousyrittäjät, jotka saavat pääasiallisen toimeentulonsa maataloudesta ja joilla sairauden, tapaturman, synnytyksen tai muun niihin verrattavan tilapäisen syyn vuoksi ei ole mahdollisuutta huolehtia yritykseen kuuluvista välttämättömistä tehtävistä ilman laissa säädettyä sijaisapua.

Sijaisavun antamiselle ei laissa tai sen nojalla annetuissa alemmanasteisissa säännöksissä tai määräyksissä ole määritelty enimmäisaikaa. Kunnan lomalautakunnan harkintaan on siten jäänyt käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa päättää sijaisavun antamisesta. Lautakunnan päätöksenteon ohjaamista varten sisältyy lain 9 §:ään säännös, jonka mukaan sijaisapua järjestettäessä etusija on annettava sellaisille maatalousyrittäjille, joiden mahdollisuudet yrityksen karjanhoito- tai muiden välttämättömien tehtävien hoitamiseen ilman sijaisapua ovat vähäisimmät. Yrittäjän laissa tarkoitettuja mahdollisuuksia harkittaessa on huomiota kiinnitettävä hänen taloudellisiin ja sosiaalisiin olosuhteisiinsa sekä yrityksen karjan laatuun ja määrään.

Loma- ja sijaisaputoiminta toteutetaan järjestämällä maatalousyrittäjälle pääsääntöisesti kuntaan työsopimussuhteessa oleva maatalouslomittaja. Säännökset maatalouslomittajista sisältyvät lain kuudenteen lukuun. Lomittajan järjestämisestä koskevien säännösten mukaan on yrittäjän itsensä tehtävänä ensisijassa hankkia maatalouslomittaja. Mikäli yrittäjä ei itse ole voinut hankkia lomittajaa, kunnan tulee ottaa palvelukseensa työsopimussuhteeseen tarpeellinen määrä maatalouslomittajia. Kunta voi myös sopia maatalousyrittäjän yhteisön kanssa, että myös yhteisön hankkimia lomittajia käytetään tarvittaessa kunnan lomittajapalvelujen järjestämiseen.

1.1.2. Käytäntö.

Maatalousyrittäjien vuosilomatoiminnan toteuttamista varten oli lomakaudelle 1979/1980 käytettävissä yhteensä 207 miljoonan markan suuruinen määräraha. Tällä määrärahalla voitiin kaikille 107 847 niinkutsutulle ensisijaisesti loma-oikeutetulle yrittäjälle järjestää sen hetken sopimuksen mukainen enintään 14 päivän pituinen vuosiloma. Toissijaiseen lomaan oikeutettujen (saman yrityksen toinen lomaan oikeutettu yrittäjä) yrittäjien vuosiloma jouduttiin mainittuna lomakautena määrärahan puutteen vuoksi lyhentämään niin, että heidän lomansa pituus jäi keskimäärin 7—8 päivään. Toissijaisia lomaan oikeutettuja yrittäjiä oli lomakaudella 1979/1980 kaikkiaan 51 561. Kaikkien lomaan oikeutettujen yrittäjien lomapäivien määrä oli lomakaudella 1979/1980 yhteensä 2 120 874. Kun lomituspäivän keskimääräinen kustannus oli kyseisenä lomakautena noin 108 markkaa, olisi enimmäismäärän mukaisten lomien edellyttämä määrärahan kokonaistarve ollut tällöin 229 miljoonaa markkaa. Määrärahaa olisi siten tarvittu kyseisenä lomakautena lisää noin 22 miljoonaa markkaa, jotta myös kaikki toissijaiseen lomaan oikeutetut olisivat saaneet lomansa täysimääräisenä eli 12 päivän pituisena.

Maatalousyrittäjien sijaisaputoimintaan oli lomakaudella 1978/1979 käytettävissä yhteensä 18 900 000 markan suuruinen määräraha. Lomakaudella tehtiin yhteensä 19 962 sijaisapupyyntöä, joista hyväksyttiin 18 335. Hylättyjen sijaisapupyyntöjen määrä oli 1 628 eli 8,2 prosenttia hakeneista. Hylättyistä sijaisapupyynnöistä noin 55 prosenttia eli noin 900 pyyntöä hylättiin sen vuoksi, ettei lomittajaa voitu jär-

jestää. Määrärahan loppumisen vuoksi hylättiin noin 480 pyyntöä eli noin 30 prosenttia kaikista hylätyistä sijaisapupyynnöistä. Sijaisapua annettiin sanottuna lomakautena keskimäärin 9,8 päivää sijaisaputapausta kohden.

Vuosiloma- ja sijaisaputoiminnan toteuttaminen tapahtuu käytännössä maatalouslomittajien avulla. Kuten edellä on todettu voimassa olevan lain mukaan yrittäjät itse hankkivat ensisijaisesti lomittajan. Mikäli yrittäjä ei itse pysty lomittajaa hankkimaan tulee kunnan ottaa palvelukseensa tarpeellinen määrä maatalouslomittajia. Käytettävissä olevien selvitysten mukaan vuonna 1979 kunnan hankkimia maatalouslomittajia oli yhteensä noin 4 800. Näistä oli kuu-kausipalkkaisia 340, toistaiseksi tuntipalkalla otettuja 900 ja määrääjäksi tuntipalkalla otettuja 3 560. Selvitysten mukaan noin 10 prosenttia maatalousyrittäjistä käytti kunnan osoittamaa lomittajaa. Näiden lisäksi toimi siten järjestelmän piirissä noin 140 000 yrittäjän itsensä hankkimaa lomittajaa.

1.1.3. Muutoksen syyt.

Vaikkakin saatujen kokemusten mukaan voimassa olevaa maatalouslomalakia sen toimintamuodoiltaan ja organisaatioiltaan on pidettävä onnistuneena, toimintojen toteutuksessa on ilmennyt ongelmia, jotka ovat heikentäneet sekä loma- että sijaisapuetuuksien saatavuutta. Keskeisimpänä epäkohtana on pidettävä nykyistä rahoitusjärjestelmää.

Vuosiloma- ja sijaisaputoiminta on hoidettava valtion tulo- ja menoarviossa vuosittain tarkoitukseen varattujen määrärahojen rajoissa. Toiminnat on siten sopeutettava määrärahojen riittävyyden mukaan. Loma- ja sijaisapumäärärahat ovat olleet luonteeltaan siirtomäärärahoja, jotka tulo- ja menoarvion kyseessä olevien momenttien perusteluiden mukaan ovat käytettävissä tietyn kahdelle kalenterivuodelle sijoittuvan lomakauden aikana. Käytännössä loma- ja sijaisaputoimintaan varatut määrärahat on sosiaalihuollon toimesta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti jaettu lääninhallituksille. Lääninhallitukset ovat tämän jälkeen samojen perusteiden mukaisesti määritelleet alueensa kuntakohtaiset määräraha-kiintiöt. Lääni- ja kuntakohtaisia kiintiöitä määriteltäessä ei ole voitu ottaa huomioon kaikkia niitä tekijöitä, jotka suoranaisesti vaikuttavat kunkin kunnan ja läänin määrärahan todelliseen tarpeeseen ja käyttöön. Tämän vuoksi tar-

koitukseen varattuja määrärahoja ei ole voitu jakaa kuntiin ja lääneihin täysin tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Määrärahojen epätasainen jakautuminen on käytännössä heijastunut muun muassa toissijaisesti lomaan oikeutetuille yrittäjille myönnettyjen lomien pituuseroina.

Vuosiloma- ja sijaisaputoimintojen sopeuttaminen lainmukaisesti määrärahojen puitteisiin ja sen edellyttämän lääni- ja kuntakohtaisen kiintiöperiaatteen soveltaminen on lisäksi aiheuttanut määrärahojen moninkertaista liikuttelua kuntien ja valtion välillä.

Edellä mainittujen haittojen vähentämiseksi ehdotetaan vuosiloma- ja sijaisaputoimintojen toteutuksen kytkentä tarkoitukseen varattujen määrärahojen rajoihin poistettavaksi. Käytännössä tämä merkitsee määrärahojen luonteen muuttamista arviomäärärahoiksi. Toteutuessaan ehdotus tulisi merkitsemään vuosiloma- ja sijaisaputoimintojen käytännön toteutuksen yksinkertaistamista ja yhtenäistämistä lähinnä toimintaan kohdistuvien varojen maksatuksen, käytön ja tilitysten kannalta. Ehdotettu muutos merkitsisi myös vuosiloman turvaamista sovitun pituisena jokaiselle lomaan oikeutetulle yrittäjälle sekä sijaisavun saantimahdollisuuden paranemista.

Loma- ja sijaisapupalvelusten turvaaminen jatkossa edellyttää, että käytettävissä näihin toimintoihin on riittävä määrä maatalouslomittajia. Kuten edellä on todettu nykyinen järjestelmä perustuu ensisijaisesti yrittäjän itsensä hankkiman lomittajan toimintaan. Kunnan tehtävänä on osoittaa lomittaja niille yrittäjille, jotka itse eivät ole lomittajaa voineet hankkia. On ilmeistä, että nykyisestä lomittajan osoittamisjärjestelmästä ainakin osittain johtuu kunnallisten lomittajien vähyys. Toisaalta tähän on ollut vaikuttamassa myös maatalouslomittajien palvelussuhteen ehtoissa ja kuntatason hallinnossa olevat puutteet. Kunnat ovat arvioineet maatalousyrittäjien kunnille esittämien pyyntöjen perusteella lomittajien tarpeeksi yhteensä 5 700 henkilöä, joista määrärahoja olisi 4 200 ja toistaiseksi otettuja 1 500 henkilöä.

Koska yksinomaan kunnan velvollisuuteen perustuvaan lomittajan osoittamisjärjestelmään siirtymistä ei voitane pitää tarkoituksenmukaisena eikä ilmeisesti edes mahdollisenakaan, on lakiehdotuksessa lähdetty siitä, että kunnan järjestämien lomittajapalvelusten lisäksi myös maatalousyrittäjain yhteisön sekä yrittäjän itsensä hankkimien lomittajien toiminta olisi edelleenkin mahdollista. Paikallisista olosuhteis-

ta riippuen saattaa käytännössä olla tarkoituksenmukaista, että kunta sopii maatalousyrittäjien yhteisön kanssa siitä, että yhteisön hankkimia lomittajia käytetään tarvittaessa kunnan lomittajapalvelujen järjestämiseen. Tällainen menettely voisi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun kysymyksessä on maatalouslomittajan järjestäminen erikoistuneemmille tiloille sekä myös silloin, kun kysymys on äkillisestä sijaisavun tarpeesta.

1.2. Asian aikaisempi valmistelu.

1.2.1. Valmisteluelimet.

Maatalousyrittäjien vuosiloma- ja sijaisapujärjestelmän kehittämiseen liittyvät kysymykset ovat osaltaan kuuluneet niiden neuvottelujen piiriin, joita valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä käydään. Viimeksi hyväksytyyn hinnoitteluvuotta 1980/1981 koskevaan maataloustuloratkaisuun sisältyy vuosiloma- ja sijaisapujärjestelmän kehittämistä muun muassa seuraavat maininnat: "Vuoden 1981 valtion tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä annetaan eduskunnalle esitys maatalousyrittäjien vuosilomasta ja sijaisavusta annetun lain muuttamisesta siten, että maatalousyrittäjien vuosiloma- ja sijaisaputoimintaan tarkoitettut määrärahat muutetaan neuvotteluissa kulloinkin sovittujen etuuskien toteuttamiseksi arviomäärärahoiksi ja että puolet lomapäivien lisäyksen edellyttämästä määrärahojen lisäyksestä sekä neljännes muusta loma- ja sijaisaputoimintaan käytettävien määrärahojen lisäyksestä luetaan maatalouden saamaksi tuloksi ellei maataloustalonneuvotteluissa toisin sovita. Lisäksi selvitetään erikseen, millä edellytyksillä voidaan asteittain lisätä pysyväisluonteisen vuosiloma- ja sijaisapuhenkilöstön määrää".

2. Esityksen organisatoriset vaikutukset.

Esityksestä ei aiheudu muutoksia valtion ja kuntien väliseen työnjakoon eikä myöskään valtion viranomaisten keskinäisiin toimivalta-suhteisiin.

Vuosiloma- ja sijaisaputoimintaan kohdistuvien määrärahojen muuttuminen arviomäärärahoiksi merkitsee kaikilla lain täytäntöönpanotasoilla viranomaisten tehtävien helpottamista. Lääninhallitusten kannalta siirtyminen toimin-

taan osoitettujen varojen jakamisessa ja tilityksessä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain mukaiseen järjestelmään merkitsee lisäksi niiden aseman korostumista maatalouslomalain toimeenpanossa.

Esitykseen sisältyvän ehdotuksen, jonka mukaan ensisijassa kunnan tulee huolehtia lomittajapalvelusten järjestämisestä, arvioidaan lisäävän kunnan palvelukseen tarvittavien maatalouslomittajien määrää. Karkeana arviona, joka perustuu maatalousyrittäjien kunnille esittämiin maatalouslomittajaa koskeviin pyyntöihin, on esitetty, että kunnallisten maatalouslomittajien lisätarve olisi noin 1 000 henkilöä. Huomioonottaen nykyinen maatalouslomittajien koulutus-kapasiteetti ammatillisissa oppilaitoksissa ja työllisyyskursseilla sekä lomittajan ammattiin hakeutuminen on kuitenkin ilmeistä, että mainitun suuruista määrää maatalouslomittajia ei ensivaiheessa ole saatavissa loma- ja sijaisapujärjestelmän piiriin. Maatalouslomittajien palvelussuhteen ehtoja parantamalla voitaisiin tilannetta tältä osin kuitenkin ilmeisesti edistää.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Maatalousyrittäjien vuosiloma- ja sijaisapujärjestelmän täytäntöönpanosta aiheutuvat kaikki kustannukset suoritetaan edelleen valtion varoista. Lainsäädännön täytäntöönpanosta kunnalle aiheutuvat hallintomenot korvattaisiin kunnalle edelleen valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitettujen varojen rajoissa. Hallintomenojen korvaamiseen tarkoitettut määrärahat säilyisivät siten luonteeltaan kiinteinä määrärahoina.

Vuosilomatoiminnan osalta ehdotetun muutoksen arviomäärärahakäytäntöön siirtymisestä ei suoranaisesti arvioida lisäävän valtion menoja nykyisestään. Valtion kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon on varattu yhteensä 261 miljoonaa markkaa maatalousyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin. Sen arvioidaan tämänhetkisen kustannustason mukaan riittävän sovittujen 14 työpäivän ja 12 työpäivän pituisten vuosilomien järjestämiseen.

Sijaisapujärjestelmän osalta määrärahojen luonteen muutos ei vaikuttane sijaisapupyynnön määrään. Toiminnasta saatujen kokemusten mukaan sijaisapuun on turvauduttu pää-

asiassa vain välttämättömissä ja kiireellisissä tapaturma- ja sairaustapauksissa. Huomioiden myös käytettävissä olevien lomittajien määrän ja saatavuuden äkillisissä sijaisaputilanteissa, arviomäärärahaan siirtyminen ei merkittävästi lisänne kustannuksia.

Sijaisavun keston rajoittamiseksi ehdotetaan kerrallaan annettavalle sijaisavulle säädettäväksi

kohtuullinen enimmäisaika. Täksi ajaksi ehdotetaan kolme työpäivää, jota kuitenkin voitaisiin jatkaa, jos lääkärintodistuksella osoitettu sijaisavun tarve on edelleen olemassa.

Esitys liittyy valtion vuoden 1981 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

3 luvun otsikko. Koska lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a §, johon sisältyisivät sijaisavun kestoja koskevat säännökset, ehdotetaan luvun otsikko myös tältä osin muutettavaksi.

6 §:n 1 momentti. Ehdotuksen mukaan maatalousyrittäjällä olisi oikeus saada lomittaja vuosiloman ajaksi ilman määrärahasidonnaisuutta. Vuosiloman pituus muutettaisiin vastaamaan tämänhetkistä tilannetta. Valtioneuvoston päätöksellä 24 päivänä huhtikuuta 1980 on maatalousyrittäjän vuosiloman pituudeksi säädetty 7/6 työpäivää jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta kuitenkin siten, että yrityksen toiselle lomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle loman pituus on 1 työpäivä jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta.

7 §. Nykyisen lain mukaan vuosiloma voidaan pitää enintään kolmessa erässä. Loma-ajan pidentyminen ja toisaalta vallitseva lomittajapula ovat lisänneet tarvetta muuttaa nykyistä säännöstä siten, että loma voitaisiin yrittäjän niin halutessa pitää enintään neljässä erässä. Uudistuksella pyritään myös turvaamaan lomittajien työllistäminen ympäri vuoden.

7 a §. Sijaisavun antamiselle ei voimassa olevassa laissa tai sen nojalla annetuissa alemmanasteisissa säännöksissä tai määräyksissä ole määritelty enimmäisaikaa. Käytännössä sijaisapua on pyritty antamaan tapauksesta ja kunnan määrärahatilanteesta riippuen yrittäjien tarvetta vastaavasti. Käytettävissä olevien määrärahojen rajallisuuden ohella sijaisavun kesto-aika on rajoittanut myös lomittajapula ja sijaisavusta yrittäjiltä perittävät korvaukset.

Pyrittäessä sijaisavun saannin turvaamiseen tarvetta vastaavaksi ajaksi on määrärahojen

luonteen muuttamisella keskeinen merkitys. Muutos määrärahojen luonteessa edellyttää kuitenkin, että samalla määritellään kohtuullinen enimmäisaika sijaisavun saannille. Tällaiseksi ajaksi ehdotetaan kolme työpäivää. Sijaisavun antamista voitaisiin kuitenkin ehdotuksen mukaan jatkaa pidempäänkin mikäli sen tarve osoitetaan lääkärintodistuksella. Lomalautakunnan ratkaistavaksi jäisi edelleenkin huomioonottaen muun muassa maatalouslomalain 9 §:n säännökset ja kunnan lomittajatilanne mahdollisuudet yksittäistapauksessa antaa sijaisapua.

8 §. Vuosilomatoiminnan osalta ei enää ole tarpeen sisällyttää lakiin etuoikeusjärjestystä koskevia säännöksiä, joten 8 § ehdotetaan kumottavaksi.

12 §. Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentin mukaan valtion varoista suoritettaisiin kunnalle lain täytäntöönpanosta aiheutuvat tarpeelliset käyttökustannukset. Tämän johdosta kunnan tehtävät lain 12 §:ssä tulisi määritellä ilman viittausta valtion tulo- ja menoarvioon.

16 §. Loma- ja sijaisapupalvelusten saannin parantamiseksi ehdotetaan, että palvelusten järjestäminen nykyistä kiinteämmin tulisi kuulumaan kunnan tehtäviin. Paikallisista oloista riippuen kunta tarvittaessa voisi myös sopia maatalousyrittäjien yhteisön kanssa, että myös sen hankkimia lomittajia käytetään kunnan lomittajapalvelusten järjestämiseen. Koska on oletettavissa, että pelkästään kunnan tai yhteisön toimesta lomittajien saantia ei riittävästi voida turvata, mahdollistettaisiin edelleen myös yrittäjien itsensä hankkimien lomittajien toiminta.

17 §:n 1 ja 2 momentti. Maatalouslomittaja

olisi pääsääntöisesti edelleenkin työsopimussuhteessa asianomaiseen kuntaan. Voimassa olevan lain mukaan tulee myös maatalousyrittäjiin yhteisön palveluksessa olevan maatalouslomittajan osalta perustaa työsopimussuhde kuntaan, silloin kun tämä toimii lautakunnan hyväksymänä maatalouslomittajana. Vain milloin erityiset syyt sitä vaativat, voi yhteisön lomittaja säilyttää työsopimussuhteensa kunnan hyväksymänä lomittajana toimiessaan omaan yhteisöönsä. Käytännössä voimassa olevan lain 17 §:n 2 momentin säännösten soveltaminen on aiheuttanut epätarkoituksenmukaisia työsopimussuhteen päättymiä ja perustamisia, minkä johdosta ehdotetaan, että maatalousyrittäjiin yhteisöön työsopimussuhteessa oleva lomittaja voisi säilyttää työsopimussuhteensa yhteisöön lautakunnan hyväksymänä lomittajakin toimiessaan. Yhteisön lomittajan on edelleenkin noudatettava lomalautakunnan lomittajatehtäviä varten antamia ohjeita.

22 §:n 1 momentti. Maatalouslomalain täytäntöönpanosta aiheutuvat tarpeelliset käyttökustannukset korvattaisiin ehdotuksen mukaan kunnalle ilman viittausta valtion tulo- ja menoarvion rajoihin. Loma- ja sijaisaputoimen hallinnosta aiheutuvat menot korvattaisiin kuitenkin edelleenkin kunnalle valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitettujen varojen rajoissa.

24 §. Vuosiloma- ja sijaisapujärjestelmän hallintoon varattujen määrärahojen jakamisessa kuntien käyttöön noudatettaisiin ehdotuksen mukaan edelleen lääni- ja kuntakohtaista kiintiöperiaatetta. Sosiaalihallitus päättäisi siten sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti hallintoon varattujen määrärahojen jakamisesta lääneihin. Lääninhallitukset puolestaan jakaisivat ministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti hallintomäärärahat kuntien käyttöön. Vuosiloma- ja sijaisapujär-

jestelmän täytäntöönpanosta aiheutuvien muiden tarpeellisten käyttökustannusten myöntämiseen, maksamiseen ja oikaisumenettelyyn noudatettaisiin ehdotuksen mukaan kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) säännöksiä. Valtion asianomaisena viranomaisena toimisi tällöin lääninhallitus.

26 §. Loma- ja sijaisaputoimintaan kohdistuvien varojen siirtely kuntien, läänien ja sosiaalivaltuutuksen kesken ei arviomäärärahakäytäntöön siirtymisen johdosta olisi enää tarpeellista, minkä johdosta 26 § ehdotetaan kumottavaksi.

27 §. Käytännöksi on maatalouslomalain voimassaoloaikana muodostunut, että puolet vuosiloman ja neljännes sijaisaputoiminnan järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista on luettu maataloustulolaisissa (1102/77) tarkoitukseen maatalouden saamaksi tueksi. Lakiin ehdotetaan viimeksi tehdyn maataloustuloratkaisun mukaisesti otettavaksi säännös siitä, että vastaisuudessa puolet lomapäivien lisäyksen edellyttämästä määrärahojen lisäyksestä sekä neljännes muusta loma- ja sijaisaputoimintaan käytettävien määrärahojen lisäyksestä luetaan maatalouden saamaksi tueksi ellei maataloustuloneuvotteluissa toisin sovita.

33 §. Valtioneuvostolla olisi edelleenkin oikeus määrätä maatalousyrittäjien lomakaudesta, vuosiloman pitämisestä ja sen pituudesta toisinkin kuin laissa säädetään. Määrärahan luonteen muutoksen johdosta tämä oikeus ei olisi enää sidottu valtion tulo- ja menoarvion rajoihin.

Muutokset on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä huhtikuuta 1981 lukien.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän vuosiloman ja sijaisavun järjestämisestä 3 päivänä helmikuuta 1978 annetun lain (102/78) 8 § ja 26 §,
muutetaan lain 3 luvun otsikko, 6 §:n 1 momentti, 7 §, 12 §, 16 §, 17 §:n 1 ja 2 momentti, 22 §:n 1 momentti, 24 § ja 33 § sekä
lisätään 3 lukuun uusi 7 a § sekä 27 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

3 luku.

Vuosiloman pituus ja sijaisavun kesto.

6 §.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja vuosiloman ajaksi, jonka pituus on seitsemän kuudesosa työpäivää jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Jos samassa maatalousyrityksessä on kaksi lomaan oikeutettua maatalousyrittäjää, on yrityksen toisella maatalousyrittäjällä oikeus saada lomittaja vuosiloman ajaksi, jonka pituus on yksi työpäivä jokaiselta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Jollei lomapäivien luvuksi tule kokonaislukua, päivän osa katsotaan täydeksi lomapäiväksi.

7 §.

Maatalousyrittäjän on pidettävä 6 §:ssä tarkoitettu vuosilomansa enintään neljässä erässä lomakauden aikana. Lomakausi on huhtikuun 1 päivän ja seuraavan vuoden maaliskuun 31 päivän välinen aika, nämä päivät mukaan luettuina.

7 a §.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada lomittaja sijaisapua varten lomalautakunnan määräämäksi ajaksi yhdellä kertaa enintään kuitenkin kolmeksi työpäiväksi.

Mikäli sijaisavun tarve jatkuu yli edellä 1 momentissa mainitun ajan sairauden, tapaturman tai synnytyksen johdosta sijaisapua voidaan antaa tarpeen mukaisesti enintään kuitenkin siksi ajaksi, jonka lääkärintodistuksella osoitettu määräaikainen työkyvyttömyys kestää.

12 §.

Kunnan tehtävänä on huolehtia loma- ja sijaisaputoiminnan järjestämisestä niitä maata-

lousyrittäjiä varten, joiden toiminta tapahtuu pääasiallisesti kunnan alueella.

16 §.

Kunnan on järjestettävä tässä laissa tarkoitettut lomittajapalvelut. Lomittajapalvelujen järjestämiseksi kunnan tulee ottaa palvelukseensa työsopimussuhteeseen tarpeellinen määrä maatalouslomittajia tai sopia maatalousyrittäjien yhteisön kanssa, että yhteisön lomittajia käytetään lomittajanpalvelujen järjestämiseen. Tällaisen yhteisön on lomalautakunnan pyynnöstä annettava sille selvityksiä ja tietoja, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitettujen lomittajatoiminnan järjestämiseksi.

Jollei lomittajien saantia voida riittävästi turvata edellä 1 momentissa tarkoitettujen lomittajien avulla, kunta voi sopia, että lomittajana toimii myös yrittäjän itsensä hankkima lomittaja.

17 §.

Maatalousyrittäjän itsensä hankkima maatalouslomittaja on työsopimussuhteessa kuntaan.

Yhteisön hankkima ja sen palveluksessa oleva lomittaja voi lautakunnan hyväksymänä lomittajana toimiessaankin olla työsopimussuhteessa yhteisöön. Lomittajan on tällöin noudatettava lautakunnan lomittajatehtäviä varten antamia ohjeita.

22 §.

Valtion varoista suoritetaan kunnalle tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvat tarpeelliset käyttökustannukset. Täytäntöönpanosta kunnalle aiheutuvat hallintomenot korvataan kuitenkin valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitettujen varojen rajoissa.

24 §.

Sosiaalhallitus päättää sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti valtion tulo- ja menoarviossa tämän lain täytäntöönpanosta kunnalle aiheutuvia hallintomenoja varten varattujen määrärahojen jakamisesta lääneittäin.

Lääninhallitus huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti 1 momentissa tarkoitettujen määrärahojen myöntämisestä kuntien käyttöön.

Muilta osin määrärahojen myöntämiseen, maksamiseen sekä tilityksen nojalla suoritettavan määrän maksamiseen ja oikaisumenettelyyn sovelletaan, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa (35/73) on valtionosuudesta käyttökustannuksiin säädetty. Tällöin valtion asianomaisena viranomaisena toimii lääninhallitus.

27 §.

Lomakaudesta 1981/1982 alkaen lomapäivien lisäyksen edellyttämästä vuosittaisesta määrärahojen lisäyksestä luetaan maatalouden saamaksi tueksi puolet ja muusta loma- ja sijaisaputoimintaan käytettävien määrärahojen vuosittaisesta lisäyksestä neljännes ellei maataloustuloneuvotteluissa toisin sovita.

33 §.

Valtioneuvostolla on oikeus määrätä maatalousyrittäjän lomakaudesta, vuosiloman pitämisestä ja sen pituudesta toisinkin kuin tässä laissa säädetään sen mukaan kuin valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa on sovittu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1981.

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1980.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Katri-Helena Eskelinen*